

”Interculturalitate și diversitate în educația timpurie”

În lumea modernă, diversitatea culturală nu mai este un prejudiciu, ci o realitate care trebuie fructificată în mediul școlar. Pluralitatea culturală pune nu numai problema apărării diferențelor, ci a dialogului cultural, care recunoaște că fiecare trebuie să contribuie la îmbogățirea experienței umane.

Interculturalismul implică înțelegerea, aprecierea și valorizarea culturii proprii la care se adaugă respectul bazat pe o informare autentică și pe construirea curiozității față de cultura etnică a celuilalt.

Educația interculturală corespunde celui de-al treilea stâlp al educației: deprinderea de a trăi împreună cu ceilalți. Educația interculturală este educația relațiilor interpersonale, care implică membrii unor culturi diferite. Scopul acestui tip de educație este de a facilita relațiile interculturale, de a contribui la formarea și intensificarea atitudinii de toleranță, de acceptare a celuilalt. Diferențele în raport cu celălalt vizează mai multe domenii: limbă, religie, practici sociale, de relaționare, vestimentare, alimentare, de petrecere a timpului liber, tradiții etc.

Învățarea interculturală are ca scop:

- o mai bună înțelegere a culturilor în societățile moderne;
- o mai mare capacitate de comunicare între oameni din culturi diferite;
- o atitudine mai flexibilă față de diversitatea culturală în societate;
- o mai bună capacitate de participare la interacțiunea socială, precum și recunoașterea patrimoniului comun al umanității.

Copiii trebuie pregătiți să învețe să trăiască și să interacționeze pozitiv în această lume diversă. Începutul cel mai potrivit pentru o educație interculturală cu efecte de durată și profunzime este învățământul preșcolar și învățământul primar, când mintea și sufletul copilului au deschiderea cea mai semnificativă pentru asimilarea de informații, deprinderi și abilități noi. Abordarea interculturală în educația interculturală în învățământul preșcolar și primar presupune prezentarea, cultivarea, afirmarea și promovarea atât a diferențelor, cât și a similitudinilor dintre diferitele grupuri etnice, în scopul construirii dialogului și schimbului de valori, al cunoașterii și înțelegerii reciproce, al cooperării și al îmbunătățirii tuturor tipurilor de relații dezvoltate în societate.

Educația interculturală la nivelul educației preșcolare**Obiective ale educației interculturale:**

- Descoperirea, de către fiecare copil, a propriei identități, a autonomiei și dezvoltarea unei imagini de sine pozitive;
- Sprijinirea copilului în achiziționarea de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini necesare acestuia la intrarea în școală și pe tot parcursul vieții;
- Schimbarea comportamentului uman prin acceptarea influențelor culturale;
- Perceperea diferitelor „tipare culturale”, distincte de cele proprii, spre valorizare, fără ierarhizări pozitive sau negative;
- Identificarea standardelor propriei culturi și valorizarea efectelor interacției ei cu alte culturi (conștiința propriei culturi);
- Lărgirea „tiparelor” propriului comportament cultural prin:
 - utilizarea flexibilă a „regulilor culturale”;
 - adoptarea în mod selectiv a unor norme din alte culturi;
 - realizarea unor alegeri culturale raționale în situații specifice;
- Angajarea unor relații pozitive cu oamenii de alte culturi, cu alte moșteniri culturale;
- Surmontarea „conflictelor interculturale”.

Exemple de comportamente:

- Să se joace cu copii diferiți din punct de vedere al genului, limbii vorbite, etniei, religiei sau performanțelor (copii cu CES);
- Să formuleze întrebări despre familia, etnia, limba vorbită, cultura, caracteristicile fizice ale celorlalți;
- Să identifice asemănări și deosebiri ale persoanelor după diferitele criterii;
- Să fie capabil să folosească jocul pentru a explora, exersa și înțelege rolurile sociale;
- Să ia în considerare dorințele și nevoile altor copii;
- Să manifeste empatie față de suferința fizică sau emoțională a altor copii;
- Să demonstreze înțelegerea noțiunilor „la fel” și „diferit”;
- Achiziționarea unor cunoștințe despre cultură în general, despre propria cultură/ culturi și despre cele ale celorlalți;
- Formarea unor deprinderi legate de viața într-o societate multiculturală/interculturală (abilități de comunicare și relaționale etc.);
- Formarea unor atitudini, precum respectul pentru diversitate culturală și pentru identitatea culturală a celorlalți, respingerea discriminării și a intoleranței;
- Promovarea toleranței și valorificarea diversității (etnice, religioase, persoane cu CES);
- Dezvoltarea relațiilor armonioase între membrii grupurilor etnice distincte;
- Stimularea participării și acțiunii în sensul promovării principiilor unei societăți interculturale și al combaterii discriminării și intoleranței;
- Să cunoască și să respecte normele necesare integrării în viața socială, precum și regulile de securitate personală;
- Să accepte și să respecte regulile de conviețuire în grup;
- Să-și adapteze comportamentul propriu la cerințele grupului din care face parte;
- Să aibă atitudini tolerante față de alți copii care aparțin diferitelor confesiuni și/sau categorii minoritare;
- Să descrie și să identifice elemente locale specifice țării noastre și zonei în care locuiește, obiective socio-culturale, istorice, religioase, etnice;
- Să cunoască și să respecte tradițiile culturale naționale și minoritare, să participe la sărbătorile laice și religioase ale familiei și ale comunității;
- Să facă distincție între o zi obișnuită și o zi de sărbătoare.

Conținuturi ale învățării:

- Caracteristici și relații între membrii comunității.
- Formule de politețe în limbile vorbite în comunitate
- Elemente de interculturalitate
- Diversitate culturală concretizată în caracteristicile și în comportamentul celor din mediul apropiat.
- Tehnici de comunicare eficientă cu membrii comunității, de vârste apropiate
- Caracteristici ale naturii umane, specificul convingerilor și al valorilor familiei, prietenilor, comunității și al culturilor cu care vin în contact din punct de vedere material, spiritual.
- Drepturi și responsabilități din mediul apropiat
- Norme de exprimare a sentimentelor și trăirilor (pozitive sau negative) față de celălalt – adult sau copil.
- Formulări uzuale pentru inițierea unor activități de grup
- Formulări uzuale pentru inițierea unor interacțiuni în contexte variate
- Roluri ale fiecărui membru al unui grup într-o activitate

- Potențialul valoric specific diferitelor grupuri diferite ca gen, limbă vorbită, etnie sau performanțe
- Rolul grupului în formularea și în realizarea opțiunilor proprii
- Potențialul valoric al culturii proprii, inclusiv din perspectivă etnică
- Modalități de diminuare și/ sau de eliminare a discriminării și a segregării în rândul membrilor unor grupuri etnice care alcătuiesc o comunitate
- Relația cauză-efect în comportamentele sociale
- Exemplificări ale modelelor pozitive din societate
- Exemple de atitudini nediscriminatorii
- Exemplificări ale trăirilor pozitive sau negative ale semenilor
- Exemple de reacții adecvate la stările emoționale ale semenilor
- Nume și prenume proprii
- Membrii familiei restrânse și ai celei lărgite (mătuși, unchi, veri etc.)
- Propria persoană ca membru al unui grup, caracterizată de o anumită trăsătură
- Valoarea unui om raportată la calitățile sale de personalitate și de caracter și nu la aspectul fizic, care este un dat biologic
- Obiceiuri și tradiții specifice fiecărei etnii din comunitate

Exemple de jocuri și activități:

- „Cum sunt și cine sunt oamenii din jurul meu?”
- „Să învățăm să ne purtăm frumos unii cu alții!”
- „Suntem diferiți, dar conviețuim armonios.”
- „Să stăm de vorbă cu...”
- „Vreau să știi!”
- „La fel ca tine simt și eu.”
- „Și eu am drepturi, dar și responsabilități!”
- „Ce înseamnă să fii prieten?”
- „Cum ne jucăm împreună?”
- „Știi că și eu pot.”
- „Joacă-te cu mine, de vrei să mă cunoști!”
- „Grupul, a doua familie”
- „Aceștia suntem noi. Te invităm să ne cunoști!”
- „Cunoscându-mă, înveți să mă respecti.”
- „Suntem diferiți, dar doar împreună putem fi fericiți.”
- „Cine este mama mea?”
- „Vorba dulce mult aduce!”
- „Oamenii pe care îi admir”
- „Mânuțe albe, mânuțe negre, mânuțe harnice și prietene”
- „Frumusețea gestului mărunț”
- „Sunt alături de tine, la greu și la bine!”
- „Cine sunt eu și cine este cel de lângă mine?”
- „Eu și familia mea”
- „Tu ești important!”
- „Salutul meu, salutul tău, salutul lui”
- „Din poveștile, versurile și ghicitorile lumii”
- „Suntem diferiți. Să învățăm unii de la alții.”
- „Cine și cum sunt eu?”

- „Cine și cum este persoana de lângă noi?”
- „Oameni, locuri și fapte”

Activități care se pot organiza la alegerea educatoarei împreună cu copiii:

- sunt sărbătorite zile care au o importanță aparte pentru rromi: Ziua internațională a rromilor - 8 Aprilie, Ziua Dezrobirii - 20 februarie, Ziua căldărarilor 8 septembrie;

- sunt sărbătorite zile importante referitoare la conservarea mediului înconjurător conform UNESCO: „Ziua apei” – 22 martie, „Ziua Pământului” – 22 aprilie, „Ziua biodiversității” – 21 mai; „Ziua Mediului” – 6 iunie sau diverse zile „inventate” de educatoare cu scopul cunoașterii și apropierii copiilor: „Ziua prieteniei”, „Ziua ajutorului reciproc”, „Ziua culorilor calde”, „Ziua vorbelor frumoase”, „Ziua dărnicii”, „Ziua cunoașterii” etc.

BIBLIOGRAFIE:

- Curriculum pentru educația timpurie, București, 2019.
- ADRIAN NECULAU & GILLES FERRÉOL, Minoritari, marginali, excluși, Editura Polirom, Iași, 1996.
- ALIN GAVRELIUC, De la relațiile interpersonale la comunicarea socială. Psihologia socială și stadiile progresive ale articulării sinelui, Editura Polirom, Iași, 2006.
- CONSTANTIN CUCOȘ, Educația interculturală – modalitate de prevenire sau atenuare a conflictelor, Psihosociologia rezolvării conflictelor, București, 1998.
- CONSTANTIN CUCOȘ, Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Editura Polirom, Iași, 2000.
- LUCIAN CIOLAN, Pași către o educație interculturală, Colecția Șanse Egale, București, 2000.
- MIHAELA ROCO, Creativitate și Inteligență Emoțională, Editura Polirom, Iași, 2001.

**Prof. învățământ preșcolar. Sîrbu Georgeta
Grădinița cu P.P. ”Dumbrava Minunată” Tulcea**